

JOODS EDUCATIEF CENTRUM 'CRESCAS'

Jaarverslag 2015

Bestuurs- en activiteitenverslag 2015 van:

Stichting Joods Educatief centrum 'Crescas'
Kastelenstraat 80
1083 DE Amsterdam
tel. 020-6402380
e-mail: info@crescas.nl
KvK: 34111979

websites:

www.crescas.nl

www.joodsebibliotheek.nl

www.joods.net

www.yourjewish.academy

www.joodsecanon.nl

www.joopalbibliotheek.nl

Bestuursverslag

Het jaar 2015 was voor Crescas het jaar waarin het eerder genomen besluit om een extra beleidsmedewerker aan te trekken (die t.z.t. directeur Michel Waterman zou kunnen opvolgen) vorm kreeg. Begin maart kwam Julie Blocq-Schipper als beleidsmedewerker het Crescasteam versterken. Ook werd dit jaar de verhuizing naar de Kastelenstraat in Amsterdam-Buitenveldert grondig voorbereid. Samen met JMW houdt Crescas vanaf 2016 kantoor in Beth Shalom, waar ook een gezamenlijke activiteiten- en cursusruimte, genaamd LEV, werd ingericht. Tenslotte trad Emile Schrijver in 2015 na tien jaar voorzitterschap af, in verband met zijn nieuwe functie als directeur van het Joods Historisch Museum te Amsterdam.

Het bestuur van Stichting Joods Educatief Centrum Crescas bestond in 2015 uit:

prof. dr. Emile Schrijver, voorzitter (tot 31 december 2015)

mevrouw Flora Vuijsje-Polak, secretaris

mr. Fred Ensel, penningmeester

mr. Leo Frijda, lid

mevrouw Sharon Polak, lid (vanaf 17 september 2015)

mevrouw Chantal Suissa-Runne, lid

De bestuursleden vormden tevens het bestuur van Stichting Vrienden van het Joods Educatief Centrum Crescas.

In het verslagjaar is het bestuur vijf maal in vergadering bijeen geweest, te weten op 5 februari, 3 juni, 11 juni, 17 september en 3 december.

Prof. dr. I.E. Zwiep

voorzitter

Inleiding

Het Crescaskantoor wordt bemand door een klein team. Met het oog op mijn pensionering, najaar 2016, werd in het verslagjaar 2015 een extra kracht, een beleidsmedewerker, aangenomen die tevens mijn beoogde opvolger zou zijn. Maart 2015 trad Julie Blocq-Schipper in deze functie bij ons in dienst. Hiermee zorgden wij voor een lange inwerkperiode, zodat de toekomstige nieuwe directeur bij haar aantreden van alle ins en outs op de hoogte zou zijn. Bovendien was een tijdelijke uitbreiding van ons team, gezien de enorme workload, geen overbodige luxe.

Crescas is al een flink aantal jaren een niet meer weg te denken factor in Joods Nederland. Onze activiteiten zijn in de loop der jaren sterk uitgebreid, zoals u in dit verslag over 2015 kunt lezen. Onze doelstelling, opgenomen in de oprichtingsakte, is onveranderd:

'... de overdracht van Joodse kennis en vaardigheden aan Joden, al dan niet behorend tot enig kerkgenootschap; het behoud en het verhogen van Joodse kennis en vaardigheden, en het versterken van de Joodse identiteit binnen de Joodse gemeenschap in de meest ruime zin.'

Bij het ontwikkelen van ons lesprogramma en het plannen van onze overige activiteiten houden wij de blik steeds op de toekomst gericht. E-learning, zo is onze overtuiging, zal een steeds belangrijker aanvulling vormen op de traditionele, klassikale manier van kennisoverdracht. In 2012 lanceerden wij onze eerste digitale cursussen: de eerste twee van een inmiddels uitgebreid digitaal lespakket. De afgelopen jaren hebben wij stevig geïnvesteerd in het ontwikkelen van online cursussen op verschillende niveaus. Beginners en gevorderden kunnen bij ons terecht voor Joodse educatie. Zowel in het Nederlands als in het Engels. Op www.joods.net zijn inmiddels de volgende online cursussen te vinden:

3500 jaar Joodse Geschiedenis, Basiscursus Joodse Genealogie, De Joodse Keuken, Alef-Beet, Jiddisj Leren, Joodse Filosofie, De Joodse Keuken, Landbouw en Sjemieta en Basiscursus jodendom.

Wij hopen dat u dit verslag, waarin wij een beeld geven van al onze activiteiten in 2015, met plezier zult lezen.

Michel Waterman
directeur

De mensen achter Crescas

bestuur

Crescas is een stichting en heeft een bestuur. Zoals statutair is vastgelegd, vormt het bestuur een afspiegeling van de Joodse gemeenschap. Een deel van de bestuurders is lid van een orthodox-Joodse gemeente, een deel is lid van een liberaal-Joodse gemeente, en een deel is niet gebonden aan enig Joods kerkgenootschap.

De bestuursleden van 'Stichting Joods Educatief Centrum Crescas' zijn tevens bestuurder van onze vriendenstichting, 'Stichting Vrienden van het Joods Educatief Centrum Crescas'.

In 2015 hadden de volgende personen zitting in het bestuur:

dr. Emile Schrijver, voorzitter (tot 31 december 2015)

mevrouw Flora Vuijsje-Polak, secretaris

mr. Fred Ensel, penningmeester

mr. Leo Frijda, lid

mevrouw Sharon Polak, lid (vanaf 17 september 2015)

mevrouw Chantal Suissa-Runne, lid

kantoor

Crescas heeft in 2015 drie personeelsleden, een office manager, een beleidsmedewerker en een directeur. De office manager, Channa Boerboom-Obstfeld werkt part time (65%), de beleidsmedewerker, Julie Blocq-Schipper werkt part time (60%) en directeur Michel Waterman werkt full time.

raad van advies

De Raad van Advies (RvA) is ooit ingesteld als adviescollege voor het bestuur. Al vrij snel is de adviestaak verschoven en is de RvA een klankbord geworden voor de directeur. De RvA adviseert met name over het samenstellen van het lesprogramma.

Ook de RvA is pluriform samengesteld, met leden van orthodox-Joodse gemeenten, leden van liberaal-Joodse gemeenten en ongebonden.

In 2015 bestond de Raad van Advies uit:

prof. dr. Ido Abram

dr. Bloeme Evers-Emden

mevrouw Petra Katzenstein

drs. Hans de Vries

prof. dr. Irene Zwiep

vrijwilligers en stagiaires

Vele handen maken licht werk. Ook in 2015 konden wij voor allerlei werkzaamheden, op kantoor of 'in het veld', een beroep doen op een team vrijwilligers en stagiaires. Sommigen assisteren ons op een vaste dag of dagdeel per week op kantoor, anderen zijn vrijwel altijd op oproep beschikbaar. Wij zijn hen veel dank verschuldigd, zonder hen waren veel klussen niet geklaard.

In 2015 waren voor Crescas actief:

Reina ter Burg, Leo van Geuns, Cher Guldemon, Ellen Jensen, Raya Lichansky, Joop Ootjers, Heide Warncke, Emma Rabbie en Eva van Sonderen.

Traditioneel aanbod

De activiteiten van Crescas zijn in te delen in twee categorieën. In dit hoofdstuk geven wij een overzicht van ons traditionele aanbod: cursussen, lezingen, workshops en meer, in een 'live' omgeving, een klaslokaal, een theater, etc.

Naast dit traditionele aanbod hebben wij een scala aan digitale activiteiten: kennis vergaren en leren via desktop, laptop, tablet of smart phone. Hierover leest u meer in het volgende hoofdstuk.

cursusprogramma

Ons cursusjaar is een mix van het academische jaar en het Joodse jaar. De eerste cursussen beginnen ofwel na de zomervakanties of na de Joodse feestdagen in het najaar. We sluiten het jaar af als de zomervakanties gaan beginnen.

In één kalenderjaar werken we dan ook met twee cursusprogramma's, in 2015 het programma 2014/2015 en het programma 2015/2016.

Vrijdag 28 augustus 2015 werd het nieuwe cursusprogramma gepubliceerd. Vanaf die datum stond het online op crescas.nl en werden de inschrijvingen opengesteld. De week daarop rolde het hard copy cursusprogramma van de persen: een kleurrijk boekje van 43 pagina's op A5-formaat. Dit cursusboekje werd op 26 augustus verstuurd naar alle belangstellenden in ons adressenbestand, ruim 2500 adressen. En 4 september ontvingen alle lezers van het NIW het boekje als bijlage bij het Rosj Hasjana-nummer van dit blad.

cursussen, lezingen, workshops in 2015

In 2015 gingen de volgende cursussen, lezingen, workshops en themazondagen van start die werden gepubliceerd in het cursusprogramma 2014/2015:

- * *Crash Course Ivriet, beginners* – docent Danielle van den Bos
- * *Crash Course Ivriet, licht-gevorderden* – docent Efrat Lavon
- * *Crash Course Ivriet, gevorderderden* – docent Shirley Ensel

Uit het programma 2015/2016 gingen van start:

- * Cursus *Lernen met Bloeme* (maandag) – docent Bloeme Evers-Emden
- * Cursus *Lernen met Bloeme* (woensdag) – docent Bloeme Evers-Emden
- * Cursus *Ivriet, kita Alef* (Amsterdam) – docent Shirley Ensel
- * Cursus *Ivriet, kita Gimmel* (Amsterdam) – docent Shirley Ensel
- * Cursus *Ivriet kita hee* (Amsterdam)- Shirley Ensel
- * Cursus *Duits-Joodse denkers (i.s.m. Goethe Institut)* - docenten *Reinier Munk, Irene Zwiep, David Wertheim en Vivian Liska*.
- * Cursus *Fiscus Judaicus* – docent Marius Heemstra
- * Cursus *Helden en Schurken/ Notariaat* - docent Raymond Schütz
- * Cursus *Helden en Schurken/ Joodse artsen* - docent Hannah van den Ende
- * Studiedag *Global Day of Jewish Learning* - docent Leo Mock
- * Cursus *Focus op de parasja* – docent Leo Mock
- * Cursus *Halacha a.d.h.v. Ma'aleh films* (Amsterdam) – docent Leo Mock

Buiten het programma om

Door het jaar heen organiseren wij diverse activiteiten buiten het cursusprogramma om. Meestal cultureel-educatieve activiteiten die wij soms in samenwerking met andere organisaties aanbieden. In 2015 boden wij:

- Boekpresentatie Leo Frijda, *Op het balkon van de elektrische tram*, Goethe Instituut.
- Muzikale voorstelling, *Jiddisj in de spotlight*, Betty Asphalt Complex.
- Opening Lev, cursusruimte Crescas en JMW, Kastelenstraat 80.
- Debat, *Debatterij Over vluchtelingen*, Crea Muziekzaal.
- Internationaal Symposium, *De Casus Spinoza*, De Rode Hoed.

Spinoza

In samenwerking met de UvA, Hebreeuws en Joodse studies, en Ronit Palache organiseerde **Crescas** het symposium 'De Casus Spinoza'. De belangstelling was overweldigend. Met 450 bezoekers was De Rode Hoed tot de nok toe gevuld. De 'line up', met sprekers als Jonathan Israel, Yosef Kaplan, Nathan Lopes Cardozo, Steven Nadler, Ronit Palache, Piet Steenbakkers en Pinchas Toledano, was dan ook indrukwekkend. Het originele handschrift met de Portugese tekst van de cherem (ban) op Spinoza was naar De Rode Hoed gebracht (bruikleen van het Stadsarchief Amsterdam) en werd gelezen door Benjamin Moser. Emile Schrijver gaf hierbij een inleiding en droeg de Engelse vertaling van de ban voor. De dag werd gemodereerd door Irene Zwiep.

Digitaal aanbod

Digitale kennisoverdracht neemt een steeds belangrijker plaats in. De mogelijkheden om kennis te vergaren en te leren vanachter je eigen computer, op een tablet of zelfs op een smart phone zijn bijna onbegrensd. Bij Crescas zijn wij ervan overtuigd dat wij deze mogelijkheden daar waar mogelijk moeten benutten. In dit hoofdstuk geven wij u een overzicht van onze digitale activiteiten.

digitale cursussen

In 2015 stonden onderstaande digitale cursussen online:

- * *Alef-Beet* (het Hebreeuwse alfabet)
- * *3500 Jaar Joodse geschiedenis*
- * *Sjemita*
- * *Joodse genealogie*
- * *Focus op Joodse muziek*
- * *Portretten van Portegiezen*
- * *Jiddisj*

website crescas.nl

Ons primaire uithangbord, de website waarop al onze activiteiten zijn te vinden, biedt meer dan alleen een kennismaking met ons aanbod. De content op de website is inmiddels voor velen een goede reden om regelmatig een kijkje op de site te nemen. Films, lezingen, interviews, debatten, artikelen, columns, etc. zijn op de site te vinden, als tekst- audio- of videobestand. De website crescas.nl is een plaats waar op de meest laagdrempelige manier geleerd kan worden.

In 2015 had crescas.nl 45.000 unieke bezoekers die samen goed waren voor 70.000 page views.

De Joop Al Bibliotheek

Deze site bevat de catalogus van de Joop Al Bibliotheek, een prachtige collectie boeken op uiteenlopend Joods gebied, gevestigd in ons kantoor in Buitenveldert. De catalogus van de bibliotheek is online te raadplegen, inclusief een zoekfunctie in het Hebreeuws.

Digitale Joodse Bibliotheek

Met de digitale bibliotheek streven wij naar het behoud van het Nederlands-Joodse literaire erfgoed. Schrijvers die in de vergetelheid dreigen te raken, boeken die niet meer in de boekhandel verkrijgbaar zijn, vormen de belangrijkste bouwstenen voor de Digibieb. Naast informatie over de auteurs bevat de Digibieb inmiddels al meer dan vierhonderd boeken die online gelezen en gratis gedownload kunnen worden.

digitale nieuwsbrief

Wekelijks (met uitzondering van vakantie-periodes) versturen wij een digitale nieuwsbrief, altijd in de nacht van donderdag op vrijdag. De nieuwsbrief, een mix van nieuws over onze eigen activiteiten en nieuws uit de Joodse wereld, mag zich in een steeds stijgende populariteit verheugen. Zo wordt de nieuwsbrief gemiddeld door minimaal 42% van de ontvangers geopend. Een hoge score vergeleken bij het gemiddelde voor de 'bedrijfstak' educatie, dat op 16,8% staat.

Eind 2015 telde de verzendlijst meer dan 3100 email-adressen. Dit jaar verschenen er 47 nieuwsbrieven.

Drijvende kracht achter de nieuwsbrief is onze nieuwsbrieffredacteur, Raya Lichansky.

Vaste rubrieken in de nieuwsbrief zijn: Boekennieuws

, In de Digibieb, Uit de Joodse Canon, Nieuws van heinde en verre, Website van de week en Televisie en Radio.

columns

Onze columnisten zorgen voor opinievorming en discussiemogelijkheid op de website crescas.nl. Tegelijk met het verschijnen van de nieuwsbrief worden wekelijks nieuwe columns op de site gepubliceerd. Qua thema zijn de columns gevarieerd: literatuur, politiek, filosofie, het dagelijkse leven in Israël, Nederlands-Joodse actualiteiten, etc.

In 2015 werden columns geschreven door: Harry van den Bergh, Salomon Bouman, Renée Citroen (vanaf 23 oktober) Leo Frijda, Eldad Kisch, Nathanael Lopes Cardozo, Leo Mock, Simon Soesan, Eva van Sonderen en Naud van der Ven.

Wij zijn de columnisten veel dank verschuldigd.

Joodse Canon van 700 jaar Joods Nederland

Deze online *Canon van 700 jaar Joods Nederland* is een gezamenlijk initiatief van Joods Educatief Centrum 'Crescas' en Joods Maatschappelijk Werk. Naast de website is dit project ook in **boekvorm** verschenen.

In de canon, die van de Middeleeuwen tot de eenentwintigste eeuw loopt, is aandacht voor politiek, economie, cultuur en religie, voor belangrijke rabbijnen, maar ook voor de Joodse marskramer en het antisemitisme in Nederland. De selectie is zo gemaakt dat zowel bekende als onbekende aspecten van het verleden naar voren worden gehaald. Hoogte- en dieptepunten zijn erin opgenomen.

Samen met anderen

Chawwers en misjpoge

Met belangstellenden en deelnemers aan onze activiteiten bouwen wij graag een band op. Crescas vaart wel bij een groep enthousiaste en betrokken 'gebruikers'. Met een financiële bijdrage kunnen zij blijk geven van hun betrokkenheid. Wij nodigen hen uit Crescas te steunen met een bedrag van 50 euro per jaar (chawwer of chawwera, vriend of vriendin). Voor 150 euro per jaar mag men zich misjpoge (familie) van Crescas noemen.

Jonet

In Jonet hebben zeven Joodse organisaties de krachten gebundeld. Crescas is één van deze zeven partners. Het belangrijkste doel van de samenwerking is het aanbieden van één online portal voor heel Joods Nederland. Met één agenda met activiteiten in het hele land, en het laatste nieuws over de gemeenschap en de Joodse wereld. Ook biedt Jonet een totaalbeeld van alle organisaties die in Nederland actief zijn. Verder wil Jonet vooral een forum zijn: een plek om met elkaar in gesprek te komen, te discussiëren en nieuwe contacten aan te gaan. Jonet heeft geen religieuze of politieke kleur en richt zich op de Joodse gemeenschap in de breedste zin van het woord én op niet-Joden met interesse in het jodendom.

Lev

Onder grote belangstelling is in Joods bejaardentehuis Beth Shalom het nieuwe ontmoetingcentrum 'Lev' geopend.

Crescas en JMW gaan hier samen activiteiten organiseren. Overdag zal voornamelijk JMW de ruimte benutten, in de avonden en op zondagen zal Crescas er cursussen en lezingen organiseren. Met LEV creëren Crescas en JMW in het hart van het Joodse leven een plek waar men binnenloopt voor een kosjere lunch, een activiteit, een cursus of een lezing. Voor Crescas wordt Beth Shalom bovendien haar vaste thuisbasis: het kantoor is meeverhuisd naar Beth Shalom.

Uiteraard is de Joop Al Bibliotheek ook meeverhuisd.